

> Retouradres

ONGERUBRICEERD / GEEN MERKING

Algemene Rekenkamer
t.a.v. dhr. drs. P.J. Duisenberg, President
Postbus 20015
2500 EA Den Haag

**Directie Financieel
Economische Zaken (FEZ)**
Afdeling Financieel
Management (FM)

Onze referentie
Min-BuZa.2024.20697-14

Datum 25 april 2024
Betreft Bestuurlijke reactie AR concept-rapport bij het jaarverslag
BHOS 2023

Geachte heer Duisenberg,

Bij brief van 11 april 2024 heeft u mij het concept-rapport Resultaten Verantwoordingsonderzoek 2023 Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BHOS) (XVII) doen toekomen. Graag maak ik gebruik van de geboden gelegenheid om te reageren op de daarin opgenomen bevindingen en conclusies.

Allereerst verheugt het mij dat u voor het vierde jaar op rij geen onvolkomenheden constateert.

Late parlementaire goedkeuring en beperkt inzicht verplichtingen

Het Begrotingsjaar 2023 bracht voor BHOS grote uitdagingen met zich mee vanwege een tegenvaller in de uitgaven voor de eerstejaarsopvang van asielzoekers uit ontwikkelingslanden. Deze werd in de eerste suppletoire begroting verwerkt en leidde tot een ombuiging van EUR 3,5 miljard over de periode 2023 tot en met 2026, waarvan EUR 559 miljoen in 2023. Deze ombuiging is initieel pro-rata verdeeld over de verschillende begrotingsartikelen en op latere begrotingsmomenten verder verfijnd.

Ik hecht aan uw constatering dat de financiële verantwoordingsinformatie in het Jaarverslag 2023 ook in dit complexe begrotingsjaar rechtmatig, betrouwbaar en ordelijk was en de financiële informatie voldeed aan de regels voor het inrichten van de jaarverslagen.

De intensiveringen van nieuw beleid naar aanleiding van het coalitieakkoord Rutte IV en de BHOS-nota "Doen waar Nederland goed in is" zijn verwerkt in de ontwerpbegroting BHOS 2023, die op 8 december 2022 door de Tweede Kamer, en op 20 december 2022 door de Eerste Kamer zijn aangenomen. Implementatie van het coalitieakkoord en de BHOS-nota betekende veelal het doortrekken of uitbreiden van activiteiten met bestaande partners van ontwikkelingssamenwerking, als uiting van lopend beleid. In de eerste suppletoire begroting 2023 is dit staande beleid verder uitgewerkt en werd gelijktijdig een forse asieltegvaller verwerkt. Dit is gelukt door een combinatie van sturing op

kasbudget én op verplichtingen. Eén van mijn uitgangspunten bij het verwerken van de ombuigingen was immers voorkomen dat bestaande juridische verplichtingen (contracten) zouden worden opgebroken.

De verplichtingenmutaties uit de eerste supplettoire begroting zijn te verantwoorden en herleidbaar tot de uitvoering van het bij begroting 2023 vastgesteld beleid. Het gaat om meer dan 500 mutaties waarvan 60 opwaartse mutaties boven de EUR 5 miljoen die specifiek voor de Algemene Rekenkamer nader zijn toegelicht. Bij de toelichting op deze mutaties in de begrotingsstukken volgt BHOS de regels van de Rijksbegrotingsvoorschriften (RBV) en ziet toe op de leesbaarheid en begrijpelijkheid. Dat betekent dat toelichtingen zich richten op de per saldo beeldbepalende mutaties.

Datum
25 april 2024**Onze referentie**
Min-BuZa.2024.20697-14

U stelt voor de uitgaven (meerjarige kasramingen) en de verplichtingen duidelijker met elkaar in verband te brengen. Bij de begrotingsbehandeling 2024 heeft de minister voor BHOS de Tweede Kamer de toezegging gedaan bij ieder begrotingsmoment een meerjarig overzicht van de verplichtingen mee te sturen. Deze toezegging wordt gestand gedaan, en bij eerste supplettoire begroting 2024 wordt op het niveau van het artikelonderdeel een uitsplitsing gegeven van de meerjarige juridische, bestuurlijke en beleidsmatige verplichtingen.

U benoemt in uw rapport de terughoudendheid waarmee lopend beleid moet worden uitgevoerd in de periode dat mutaties uit de eerste supplettoire begroting nog niet door de Eerste en Tweede Kamer zijn goedgekeurd. Ik meen deze gepaste terughoudendheid ook in acht te hebben genomen. Ik wijs er op dat hier een spanningsveld optreedt in de praktische uitvoering doordat de besluitvorming over de eerste supplettoire begroting in de Tweede Kamer werd afgerond op 6 juli 2023, waarna de Eerste Kamer deze behandelde op 12 december 2023. Op dat moment van het jaar is de uitvoering van het lopende beleid voor 2023 nagenoeg voltooid, inclusief bijbehorende uitgaven. Daarbij kwamen dit jaar bovendien de aangenomen motie Grinwis c.s. (Kamerstuk 36 350, Nr. 20 dd 8 juni 2023) en het aangenomen amendement Grinwis c.s. (Kamerstuk 36 435, Nr. 3 dd 4 oktober 2023), die vroegen om extra uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking.

Extra middelen Opvang in de regio

Het Nederlandse beleid voor opvang in de regio is na de Europese migratiecrisis van 2015 allereerst vormgegeven in de Syrië regio. Sindsdien is het beleid verbreed naar andere regio's met grootschalige gedwongen ontheemding. In aanvulling op noodhulp kiest Nederland daarbij voor een aanpak gericht op ontwikkeling. Kern is voorzien in basisonderwijs en daarnaast perspectief te ontwikkelen door bevordering van zelfredzaamheid en een waardig leven binnen hun gastgemeenschap. Ondersteunde activiteiten zijn kritieke infrastructuur, onderwijs/training, economische bestaanszekerheid en sociale en juridische bescherming van vluchtelingen. Opvanglanden zijn actief betrokken en dragen ook bij door onder meer relevante wet- en regelgeving.

Het beleid dient mede om irreguliere migratie naar Europa en Nederland tegen te gaan. Daarover is de Tweede Kamer regelmatig geïnformeerd. Het is echter niet eenvoudig vast te stellen of dit lukt, omdat bij doormigratie veel factoren meespelen, zoals het hebben van benodigde middelen en contacten in Europa. Wel toont onderzoek aan dat het bieden van perspectief in opvanglanden op zijn minst

ONGERUBRICEERD / GEEN MERKING

**Directie Financieel
Economische Zaken (FEZ)**
Afdeling Financieel
Management (FM)

de noodzaak om door te migreren vermindert, zoals ook genoemd in de beleidsreactie op de recente IOB evaluatie naar het opvangbeleid in de Syrië regio (kst-36410-XVII-53).¹ Ook vluchtelingen in opvanglanden als Kenia, Oeganda en Ethiopië blijven in die landen omdat kinderen er naar school kunnen, vluchtelingen kunnen werken en sociale en juridische bescherming hebben naast huisvesting en WASH. De kwalificatie van de AR van het beleid onderschrijf ik daarom niet. Vluchtelingen in opvanglanden in de regio wordt perspectief geboden en daarin slaagt mijn beleid, zo constateert ook de Rekenkamer.

Datum
25 april 2024

Onze referentie
Min-BuZa.2024.20697-14

Zoals de Rekenkamer concludeert wordt er veel over de streefwaardes en resultaten gerapporteerd, met name in het grootschalige PROSPECTS partnerschap programma² dat ook door de Staatscommissie demografische ontwikkelingen 2050 als succesrijk wordt aangehaald. Dit programma is een voorbeeld van de verdere focus die ik doorvoer in mijn beleid. Voorts merkt de Rekenkamer op dat de cijfermatige onderbouwing over de verhoging van de streefwaardes die moeilijk vergelijkbaar zijn. Dit zal nader worden onderzocht.

Het klopt – zoals de Rekenkamer al in haar rapport *Resultaten téllen* constateerde – dat de begrotingsindicatoren een beperkt beeld van de werkelijkheid geven, bijvoorbeeld op het gebied van bescherming. De begrotingsindicatoren zijn al enige tijd geleden vastgesteld en toe aan herziening, waarvoor stappen zullen worden ondernomen. Er is aanzienlijk meer resultaatinformatie beschikbaar die wordt gebruikt voor monitoring van de programma's en voor evaluatie, conform de evaluatieplanning in 2024 zal plaatsvinden.

Inderdaad is het juist dat ombuigingen en overheveling van budget uiteindelijk resulteerden in minder dan verwacht budget voor opvang in de regio beleid. Daardoor zal de steun aan acht landen (Libanon, Jordanië, Irak, Egypte, Ethiopië, Kenia, Oeganda en Soedan) onder andere door middel van het recentelijk verlengde PROSPECTS partnerschap minder snel dan voorzien worden geïntensiveerd.

Tenslotte wil ik u hartelijk bedanken voor uw onderzoeken van het afgelopen jaar ten aanzien van het BHOS-beleid. Deugdelijk toezicht op ook dit onderdeel van de Rijksbegroting met zijn specifieke complexiteiten in de internationale uitvoering is belangrijk voor het draagvlak van Ontwikkelingssamenwerking. Bovendien helpt u ons het beleid, de uitvoering en de verantwoording voortdurend te verbeteren.

Hoogachtend,

Liesje Schreinemacher
Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

¹ Zie bijvoorbeeld "Destination Europe? Understanding the dynamics and drivers of Mediterranean migration in 2015" Heaven Crawley e.a., Coventry University

² Het *Prospects*-programma is een partnerschap van Nederland met een beperkt aantal internationale organisaties dat in gezamenlijkheid wordt uitgevoerd. Partners zijn: Wereldbank, IFC, ILO, UNICEF en UNHCR. Het programma opereert op het snijvlak van humanitaire actie en ontwikkelingssamenwerking. Activiteiten vinden plaats in acht landen die te maken hebben met grote aantallen vluchtelingen: Egypte, Oeganda, Soedan, Ethiopië, Kenia, Libanon, Jordanië en Irak.